

Wapens en Jongeren

Lessen voor beleid en praktijk

Via deze link is
het volledige
rapport te lezen.

Op basis van onderzoek dat is uitgevoerd door het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving en de Erasmus Universiteit Rotterdam kunnen de volgende lessen worden getrokken voor de aanpak van wapens onder jongeren in Nederland.

Zet in op onderliggende factoren.

Interventies die mogelijk werkzaam zijn, grijpen direct in op één of meerdere van de beschreven factoren uit het onderzoek (blootstelling aan geweld, pesten of gepest zijn, crimineel gedrag, middelen gebruik, psychosociale problemen, criminaliteit in de omgeving).

Maak onderscheid tussen verschillende motieven.

De aanpak kan hierop afgestemd worden, zowel bij politie en justitie, als bij preventieve maatregelen en interventies.

Nieuwe aanpakken moeten langdurig, intensief, zorgvuldig en professioneel zijn.

Dat betekent ook dat er bij nieuwe interventies voldoende tijd en middelen moeten zijn om deze op een goede manier te ontwikkelen.

Bekijk hoe jonge slachtoffers van geweld kunnen worden geholpen met nazorg, ondersteuning en begeleiding.

Spoedeisende-hulpafdelingen lijken een geschikte plek om contact te leggen met jonge slachtoffers van geweld. Hiervan wordt in Nederland nog geen gebruik gemaakt.

Verken de inzet van intensieve educatieve lesprogramma's.

Werkzame elementen uit buitenlandse programma's kunnen worden gecombineerd met vergelijkbare projecten in Nederland die nu nog minder omvangrijk zijn.

Ondersteun de inzet van outreachende jongerenwerkers.

Dit kan via versterking van werkwijzen die door jongerenwerkers in Nederland worden toegepast.

Gebruik inzichten over de aanpak van verwante problemen.

Effectieve maatregelen voor jeugdcriminaliteit in het algemeen, pesten, middelengebruik en psychosociale problemen kunnen ook helpen bij het verminderen van wapens onder jongeren.

Blijf volgen of de aanpak van wapens onder jongeren effectief is.

Er is nog te weinig onderzoek met goede methoden gedaan om hierover zeker te kunnen zijn. Ook is nog niet duidelijk in hoeverre aanpakken uit het buitenland werkzaam zijn in Nederland.

Dit onderzoek is uitgevoerd door [Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving](#) in samenwerking met de [Erasmus Universiteit Rotterdam](#). Het onderzoek is uitgevoerd voor de herijking van het Actieplan Wapens en Jongeren.

Onderzoekers: Frank Weerman (tevens contactpersoon: fweerman@nscr.nl), Tamar Fischer, Sjoukje van Deuren, Jasmijn Groen en Willemijn Stuijt.

Wapens en Jongeren

Wat weten we over motieven, factoren en aanpakken?

Via deze link is het volledige rapport te lezen.

DECEMBER 2024

Het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving en de Erasmus Universiteit Rotterdam hebben literatuuronderzoek gedaan over jongeren die wapens bezitten, dragen en/of gebruiken. In deze factsheet staan de belangrijkste conclusies. Het onderzoek geeft antwoord op:

- Wat er bekend is over de motieven en factoren achter wapens bezitten, dragen en/of gebruiken.
- Wat er bekend is over de mogelijkheden van bestaande interventies om wapens en wapengeweld onder jongeren te verminderen.
- Welke interventies uit het buitenland voor wapens onder jongeren zinvol en bruikbaar lijken in Nederland.

Met dit onderzoek wordt voor het eerst een zo compleet mogelijk beeld gegeven van bestaande kennis over zowel steekwapens als vuurwapens onder jongeren.

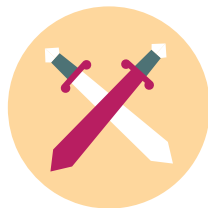
Wat zijn de belangrijkste motieven?

Uit onderzoek waarin jongeren is gevraagd waarom ze wapens bezitten, dragen en/of gebruiken, komen 4 typen motieven naar voren.

4 typen motieven voor jongeren en wapens

Veiligheid en verdedigen: Het bezitten of dragen van wapens om algemene gevoelens van onveiligheid te verminderen. Of om te beschermen en verdedigen bij een concreet gevoelde bedreiging. Dit motief wordt het meest genoemd door jongeren die betrokken zijn bij incidenten met wapens.

Mooi of symbolisch: Het hebben van een bepaalde uitstraling om te imponeren. Of het op zichzelf interessant vinden van wapens.

Criminele doeleinden: Een hulpmiddel om delicten of geweld te kunnen plegen zoals beroving of bedreiging.

Conflicten: Een wapen kan worden ingezet wanneer er sprake is van een conflict. Dit komt naar voren als belangrijk motief bij daadwerkelijk wapengebruik onder jongeren.

Wat zijn de belangrijkste factoren?

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat 6 onderliggende (groepen) risicofactoren (oorzaken) specifiek samenhangen met het dragen, bezitten en/of gebruiken van wapens onder jongeren. Die komen voor een groot deel overeen met bekende risico- en beschermende factoren voor jeugdcriminaliteit in het algemeen.

6 belangrijkste (typen) factoren voor wapens onder jongeren

Blootstelling aan geweld:

Slachtofferschap van de persoon zelf of getuige zijn van geweld, bijvoorbeeld bij gezinsleden of vrienden. Concrete ervaring met geweld gaat vaak vooraf aan het bezitten, dragen en/of gebruiken van wapens.

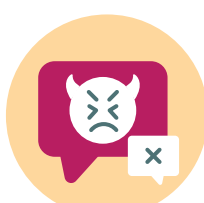
Criminele omgeving: Het hebben van vrienden of vriendinnen die delicten plegen, het deel uitmaken van een problematische jeugdgroep, het hebben van ouders die betrokken zijn bij delicten en/of het opgroeien in een buurt met relatief veel criminaliteit en geweld.

Eigen crimineel gedrag: Zowel milde vormen van wetsovertredend gedrag, als meer ernstige vormen van criminaliteit, zoals drugsdelicten.

Middelengebruik: Zowel af en toe als overmatig gebruik van alcohol en drugs.

Pesten: Zowel gepest worden als zelf pesten. Een deel van de pesters wordt zelf ook gepest of is gepest.

Persoonlijke (psychosociale) problemen: Zowel gedragsproblemen thuis of op school, als mentale gezondheidsproblematiek.

Wat weten we over interventies die kunnen werken tegen wapens onder jongeren?

Er zijn aanwijzingen dat sommige soorten interventies uit het buitenland effectief kunnen zijn om het bezitten, dragen en/of gebruiken van wapens onder jongeren tegen te gaan of te voorkomen.

4 soorten interventies met aanwijzingen voor effectiviteit

Educatieve programma's voor 'life skills': Relatief intensieve en langdurige lespakketten op school die gericht zijn op het versterken van beschermende factoren en verminderen of leren omgaan met risicofactoren. Zoals het aanleren van vaardigheden om verstandige keuzes te maken en gewelddadige conflicten te voorkomen. De als effectief beoordeelde aanpakken richten zich vaak op slachtofferschap en middelengebruik, twee factoren die sterk samenhangen met wapens onder jongeren.

Nazorg voor slachtoffers in ziekenhuis: Het actief benaderen van jongeren die op een spoedeisende-hulpafdeling terecht zijn gekomen vanwege geweld en ongelukken. Hen wordt uitgebreide begeleiding en ondersteuning gedurende een jaar na opname aangeboden om mentale en gedragsmatige problemen te voorkomen. Ook worden de jongeren gestimuleerd om risicogedrag en middelengebruik te veranderen. Bij 2 vergelijkbare projecten uit het onderzoek is het effect in de verwachte richting maar te onzeker om definitieve conclusies te trekken.

Aanbod hulp en ondersteuning: Intensief, veelomvattend en langdurend aanbod aan ouders of hoog-risicjongeren. De hulp is op maat en omvat zowel praktische ondersteuning als hulp bij mentale problemen. Er kunnen consequenties zijn wanneer er niet wordt deelgenomen of gestopt met het hulptraject.

Inzet van outreach werkers: Outreach werkers zijn professionals die jongeren met een verhoogd risico op gewelddadig gedrag proactief benaderen in hun eigen leefomgeving. Soms zijn het ervaringsdeskundigen. Ze bieden hulp en ondersteuning en proberen gewelddadige escalaties van conflicten te voorkomen tussen jongeren in de buurt. Ook promoten ze geweldloosheid.

Voor de volgende typen interventies worden geen of beperkte aanwijzingen voor effectiviteit gevonden. Deze interventies richten zich niet of nauwelijks op de belangrijkste oorzaken (risicofactoren) voor bezit, dragen en gebruik van wapens.

- Algemene landelijke bewustwordingscampagnes gericht op het bang maken voor de gevolgen van wapens.
- Wettelijke maatregelen om de verkoop of het dragen van (vuur-)wapens tegen te gaan.
- Politieprogramma's met mediacampagnes, lesmateriaal, extra fouilleringsacties, buurtactiviteiten en/of inleveracties.

Wat zeggen professionals over mogelijk bruikbare interventies in Nederland?

Aan 17 professionals is gevraagd wat zij denken over de relevantie en toepasbaarheid van de interventies uit het buitenland waarvoor aanwijzingen zijn gevonden voor effectiviteit. Hieruit komt het volgende naar voren:

- Educatieve programma's zijn mogelijk ook nuttig in de Nederlandse situaties en sluiten aan bij bestaande interventies. Ze kunnen geschikt zijn voor een brede groep jongeren, maar ze zouden in eerste instantie ingezet kunnen worden op scholen met een relatief hoog risico op wapens onder leerlingen.
- Professionals denken positief over het verder verkennen van de mogelijkheden om begeleiding en nazorg te bieden aan jonge slachtoffers van geweld. Dit zou in eerste instantie kunnen plaatsvinden in relatief grote ziekenhuizen.
- De professionals zien nut in het actief aanbieden van hulp en ondersteuning en de inzet van outreach werkers mits dit wordt ingezet in aansluiting met wat al gebeurt in straat- en jongerenwerk.

Hoe is dit onderzoek uitgevoerd?

De volgende drie deelonderzoeken zijn uitgevoerd:

1. Systematische literatuurreview van relevante wetenschappelijke publicaties over de achtergronden (motieven en factoren) van wapens onder jongeren. Dit is gedaan op basis van publicaties die zijn genoemd in al bestaande overzichten.
2. Systematische literatuurreview van relevante wetenschappelijke publicaties over interventies voor jongeren en wapens. Dit is gedaan via een geautomatiseerde zoektocht in grote databases met wetenschappelijke literatuur.
3. Met een vragenlijst zijn professionals op het terrein van beleid, justitie en zorg geraadpleegd over drie mogelijk nieuwe typen aanpakken voor jongeren en wapens in Nederland.

3 deelonderzoeken

